

JAVIER CERCAS

IMPOSTORUL

Traducere din limba spaniolă și note
MARIANA SIPOȘ

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI – Foaia de ceapă.....	9
PARTEA A DOUA – Confesiunea romancierului	149
PARTEA A TREIA – Zborul lui Icar.....	251
EPILOG – Unghiul mort.....	379
Mulțumiri	425

Mitch Albom	<i>Măsura timpului</i>
Pierre Assouline	<i>Portretul</i>
Camille Aubray	<i>Cina cu Picasso</i>
David Baldacci	<i>Lovitura de grătie</i> (seria <i>Vega Jane</i> vol. 1) • <i>Tărâmul celor cinci cercuri</i> (seria <i>Vega Jane</i> vol. 2) • <i>Un simplu geniu</i> • <i>Rece ca piatră</i> • <i>Ziua zero</i>
Angela Becerra	<i>Penultimul vis</i>
Ana Bell	<i>Lista de dorințe</i>
Mark Benecke	<i>Pe urmele crimelor</i>
Steve Berry	<i>Afacerea Columb</i> • <i>Enigma reginei</i> • <i>Secretul marelui sigiliu</i> • <i>Taina președintelui</i> • <i>Tezaurul Împăratului</i>
Samuel Bjork	<i>Călătoresc singură</i>
Chris Bohjalian	<i>Închideți ochii, luati-vă de mâna</i>
Serena Burdick	<i>O fată în amurg</i>
John Burnham Schwartz	<i>Împărateasa</i> • <i>O singură clipă</i>
Jessie Burton	<i>Miniatirista</i>
Mireille Calmel	<i>Cântul vrăjitoarelor</i> vol. 1 și 2
Carol Cassella	<i>Oxigen</i>
Emma Cline	<i>Fetele</i>
Sarah Cohen-Scali	<i>Max</i>
Michael Connelly	<i>Chipul dur al despărțirii</i> (seria <i>Harry Bosch</i>) • <i>Până la capăt</i> (seria <i>Mickey Haller</i>) • <i>Verdictul</i> • <i>Avocatul din limuzină</i> • <i>Jocul de domino</i> • <i>Adevărul din umbră</i>
John Connolly	<i>Răzbunătorii</i>
Michael Cox	<i>Sensul noptii</i>
Blacke Crouch	<i>Materia întunecată</i>
Clive Cussler	<i>Gheata de foc</i> • <i>Moarte în Arctică</i> • <i>Sabotorul</i> • <i>Urmărirea</i>
Clive Cussler și Dirk Cussler	<i>Săgeata lui Poseidon</i> (seria <i>Dirk Pitt</i>) • <i>Zorii semilunii</i> (seria <i>Dirk Pitt</i>)
Manuel DeLope	<i>Perlele călătoare</i>
Nelson DeMille	<i>Coasta de Aur</i> • <i>Întoarcerea la Coasta de Aur</i>
Karen Dionne	<i>Evadarea din mlaștină</i>
Val Emmich	<i>Nu uita să-ți amintești</i>
Joseph Finder	<i>Omul companiei</i>
Adam Foulds	<i>Labirintul însuflețit</i>
Gyle Forman	<i>Fără mine</i>
Ulla Frohling	<i>Ființa din oglindă</i>

PARTEA ÎNTÂI

FOAIA DE CEAPĂ

Eu nu voiam să scriu această carte. Nu știam exact de ce nu voiam să o scriu sau, mai bine zis, știam de ce, dar nu voiam să recunosc sau nu îndrăzneam să recunosc; sau nu pe de-a-ntregul. Cert este că mai mult de șapte ani am refuzat să scriu această carte. Între timp, am scris alte două cărți, deși aceasta nu mi-a ieșit din cap; dimpotrivă: într-un fel, în timp ce scriam alte două cărți, o scriam și pe aceasta. Sau poate era cartea aceasta care, în felul ei, mă scria ea pe mine.

Primele paragrafe ale unei cărți sunt întotdeauna ultimele pe care le scriu. Această carte este terminată. Aceste rânduri sunt ultimele pe care le scriu. Și pentru că sunt ultimele, știu acum de ce nu voiam să scriu această carte. Nu voiam să o scriu pentru că îmi era teamă. Și o știam de la început, dar nu voiam să recunosc sau nu îndrăzneam să recunosc; nu pe de-a-ntregul. Abia acum știu că teama era justificată.

L-am cunoscut pe Enric Marco în iunie 2009, după patru ani de când devenise marele impostor și marele vinovat. Mulți își vor mai aminti poate și acum povestea lui. Marco era un octogenar din Barcelona care, timp de mai bine de trei decenii, se dăduse drept fost deportat în Germania lui Hitler și supraviețuitor al lagărelor de concentrare naziste, care a condus timp de trei ani marea asociație spaniolă a supraviețuitorilor, numită Asociația Amicală Mauthausen,

care a ținut sute de conferințe și a dat zeci de interviuri, a primit importante distincții oficiale și a vorbit în Parlamentul spaniol în numele tuturor presupușilor lui tovarăși de suferință, până când, la începutul lui mai 2005, s-a descoperit că nu fusese deportat și că nu fusese niciodată prizonier în vreun lagăr nazist. Descoperirea a fost făcută de un istoric aproape necunoscut numit Benito Bermejo, exact înainte de a se sărbători în vechiul lagăr de concentrare Mauthausen cea de-a șaizecea aniversare a eliberării lagărelor naziste. O ceremonie la care asista pentru prima oară un prim-ministru spaniol și unde Marco urma să aibă un rol important, la care, în ultimul moment, a fost obligat să renunțe în urma dezvăluirii imposturii lui.

Când l-am cunoscut pe Marco, tocmai publicasem cea de-a zecea carte a mea, *Anatomia unei clipe*, dar nu era un bun moment pentru mine. Nici eu nu înțelegeam de ce. Familia mea părea fericită, iar cartea avea succes; e adevărat că îmi murise tatăl, dar trecuse de atunci aproape un an, timp suficient pentru a mă obișnui cu gândul morții sale. Fapt e că, nu ștui cum, într-o zi am ajuns la concluzia că vina tristeții mele o avea cartea recent publicată: nu pentru că mă lăsase epuizat din punct de vedere fizic și psihic (sau nu doar); dar și pentru că (sau mai ales) pentru că era o carte ciudată, un roman ciudat, non-fictiv, o poveste riguros adevărată, lipsită de cea mai mică urmă de invenție sau fantezie. Credeam că aceasta era cauza care m-a doborât. Îmi repetam tot timpul, ca un slogan: „Realitatea ucide, ficțiunea salvează“. Luptam din greu cu anxietatea și cu deseile atașuri de panică, mă culcam plângând, mă deșteptam plângând și îmi petreceam ziua ascunzându-mă de oameni, ca să pot plângă.

Am ajuns la concluzia că soluția era să scriu o altă carte. Deși nu îmi lipseau ideile, problema era că majoritatea erau idei pentru narațiuni non-fictive. Dar aveam și idei de ficțiuni; în special trei: prima era un roman despre un profesor de metafizică de la Universitatea Pontificală Comillas care se îndrăgostea nebunește de o actriță porno și ajunge să se ducă la Budapesta pentru a o cunoaște

personal, ca să-i mărturisească iubirea și să o ceară în căsătorie; a doua se intitula *Bikini* și era episodul întâi al unei serii de romane polițiște având ca protagonist un detectiv numit Juan Luis Manguerozo; în a treia era vorba de tatăl meu și începea cu o scenă în care eu îl reînviam și mâncam cu poftă ouă prăjite cu cârneați și niște pulpe de broască în restaurantul El Figón din Cáceres, orașul tinereții sale unde nu o dată mâncaserăm împreună.

Am încercat să scriu aceste trei romane bazate pe ficțiune, am eşuat cu toate trei. Într-o zi, soția mea mi-a dat un ultimatum: sau eu îmi faceam o programare la un psihanalist, sau ea divorță. Nu am mai pierdut timpul și am mers la psihanalistul pe care mi l-a recomandat chiar ea. Era un om chel, distant și complicat, cu un accent greu de identificat (uneori părea din Chile sau din Mexic, alteori părea catalan sau poate rus), încât în primele zile m-a certat încontinuu că m-am prezentat la cabinetul lui în ultima fază. Mi-am băut joc toată viața de psihanalisti și de fantasmagoriile lor pseudoștiințifice, dar aş minți dacă aş spune că acele ședințe nu m-au ajutat cu nimic: cel puțin mi-au oferit un loc în care să mă pot smiorcăi în voie; de asemenea, aş minți dacă nu aş mărturisi că de multe ori am fost pe punctul să mă ridic de pe canapea și să-l iau la bătaie. Acestea a încercat imediat să mă îndrepte spre două concluzii. Prima era că vinovat pentru toate suferințele mele nu era romanul meu non-fictiv sau povestea adevărată din el, ci mama mea, ceea ce explica faptul că plecam deseori de la cabinet cu dorința de a o strâng de gât îndată ce o voi reîntâlni; a doua concluzie era că viața mea era o farsă și eu un farsor, care alesese literatura pentru a duce o existență liberă, fericită și autentică, dar trăiam una falsă, captivă și nefericită, că eram un tip care se dădea drept romancier, dar care trișa și înșela pe toată lumea și în realitate nu eram altceva decât un impostor.

Ultima concluzie mi s-a părut mai verosimilă (și mai puțin stupidă) decât prima. Datorită ei mi-am amintit de Marco; de

Marco și de o îndepărtată conversație despre Marco în care am fost numit impostor.

Trebuie să mă întorc în timp câțiva ani, până la momentul exact când a izbucnit cazul Marco. Dezvăluirea lui a declanșat un scandal al cărui ecou a ajuns în ultimul colț al planetei, însă în Catalonia, unde Marco se născuse și trăise aproape toată viața și unde era o persoană foarte cunoscută, descoperirea imposturii sale a avut un impact senzațional mai mare decât în oricare alt loc. Astfel că era logic, chiar dacă ar fi fost doar din acest motiv, să mă intereseze și pe mine. Dar nu a fost doar din cauza asta; în plus, verbul „a interesa“ este insuficient: mai mult decât interesul pentru cazul Marco, a fost faptul că mi-a venit imediat ideea să scriu despre el, ca și cum aş fi simțit că în Marco exista ceva care mă privea și pe mine extrem de mult. Ideea aceasta mă punea pe gânduri; și îmi producea un fel de amețelă, o spaimă neînțeleasă. Adevărul este că tot timpul cât a durat scandalul, am devorat tot ceea ce s-a scris despre Marco și că, îndată ce am aflat că existau câteva persoane din cercul meu care îl cunoșteau sau îl cunoscuseră pe Marco sau care i-au acordat atenție personalului, le-am invitat la masă, la mine acasă, pentru a vorbi despre el.

Întâlnirea a avut loc la jumătatea lunii mai 2005, la puțin timp după ce a izbucnit cazul. Pe atunci predam la Universitatea din Gerona și locuiam într-un cartier din împrejurimile orașului, într-o casă cu grădină. Din câte îmi amintesc, la întâlnire au participat, în afară de fiul meu, soția și sora mea Blanca, doi colegi de-al meu de la Facultatea de Litere: Anna Maria Garcia și Xavier Pla. Sora mea Blanca era singura dintre noi care îl cunoștea bine pe Marco, pentru că în urmă cu ani au fost împreună în comitetul director al FAPAC, o asociație a părinților de elevi, în care amândoi au fost mult timp vicepreședinți: ea, pentru zona Gerona; Marco, în zona Barcelona. Spre surpriza tuturor, în timpul prânzului Blanca ni l-a înfățișat ca un bătrânel carismatic, hiperactiv, elegant și jovial, căruia îi plăcea să iasă în evidență și, fără să se deranjeze în a-și ascunde simpatia

pe care i-o trezise în acele timpuri mărele impostor și mărele vinovat, ne-a vorbit despre proiecte, ședințe, întâmplări și călătorii pe care le-au trăit împreună. Anna Maria și Xavier nu îl cunoșteau personal pe Marco (sau îl cunoscuseră superficial), dar amândoi studiaseră Holocaustul și deportările și păreau la fel de pasionați de caz ca și mine: Xavier, un Tânăr profesor de literatură catalană, mi-a împrumutat diverse texte legate de Marco, printre ele, două relatari biografice, cele mai complete, publicate despre el; la rândul său, Anna Maria, un istoric experimentat, care nu își pierduse simțul înalt al responsabilității civice în care au fost educați intelectualii din generația ei, avea prieteni și cunoșcuți în Asociația Amicală Mauthausen, asociația deportaților, al cărei președinte fusese Marco, și asistase în Mauthausen, cu câteva zile înainte de izbucnirea cazului Marco, la sărbătorirea celei de-a șaizecea aniversări a eliberării lagărelor naziste, unde aflase printre primii știrea descoperirii imposturii lui Marco și unde, în plus, cinase cu Benito Bermejo, istoricul care tocmai îl demascase. Îmi amintesc că, în după-amiază aceea, în timp ce vorbeam despre Marco în grădina casei mele, Xavier și cu mine, în special, eram perplecsi; Blanca, deopotrivă socată și amuzată (deși uneori încerca să-și ascundă amuzamentul, poate ca să nu ne scandalizeze prea tare); Anna Maria, doar indignată: repeta mereu că Marco era un ticălos, un minciinos înrăit și fără scrupule, care își bătuse joc de toată lumea, dar mai ales de victimele celei mai groaznice crime din istorie. La un moment dat, ca și cum și-ar fi dat seama brusc de o evidență dramatică, Anna Maria mi-a spus, săge-tându-mă cu privirea:

– Hai, ia spune-mi: de ce ai organizat prânzul acesta? De ce te interesează Marco? Nu cumva ai de gând să scrii despre el?

Cele trei întrebări neașteptate m-au luat pe nepregătite și nu am știut ce să răspund; m-a scos din mușenie chiar Anna Maria.

– Uite, Javier, m-a avertizat, foarte serioasă. Singurul lucru care trebuie făcut cu Marco este să-l uităm. Este cea mai aspră pedeapsă

pentru acest monstru de vanitate. Așă că – adăugă ea imediat, zâmbind – gata, să nu mai vorbim despre el: schimbăm subiectul.

Nu îmi amintesc dacă am schimbat subiectul (cred că da, deși doar pentru scurt timp: imediat Marco s-a impus din nou), dar îmi amintesc că nu am îndrăznit să recunosc public că intuiția Annei Maria era corectă și că mă gândeam să scriu despre Marco; nici măcar nu am avut curajul să-i explic cercetătoarei că, dacă în cele din urmă aș scrie despre Marco, nu aș face-o pentru a vorbi despre el, ci pentru a încerca să-l înțeleag, pentru a încerca să înțeleag de ce făcuse ceea ce făcuse. După câteva zile (sau poate chiar în aceeași zi) am citit în ziarul *El País* ceva care mi-a amintit de sfatul sau avertismentul dat de Anna Maria. Era o scrisoare adresată directorului, semnată de o anume Teresa Sala, fiica unui deportat la Mauthausen și membră a Asociației Amicale Mauthausen. Nu era scrisoarea unei femei indignate, ci mai degrabă devastată și deprimată; spunea: „Nu cred că trebuie să înțelegem motivele imposturii domnului Marco“; mai spunea: „Asta să căutăm justificări pentru comportamentul său înseamnă să nu înțelegi și să subapreciezi moștenirea lăsată de deportați“; și de asemenea: „Domnul Marco va trebui să conviețuască de acum înainte cu propria-i dezonoare“.

Asta spunea Teresa Sala în scrisoarea ei. Era exact contrariul a ceea ce credeam eu. Eu credeam că prima noastră obligație este de a înțelege. A înțelege, desigur, nu înseamnă a ierta sau, cum spunea Teresa Sala, a justifica; mai exact, înseamnă contrariul. Gândirea și arta, credeam eu, încearcă să exploreze ceea ce suntem, revelând diversitatea noastră infinită, ambiguă și contradictorie, cartografiind astfel natura noastră: Shakespeare sau Dostoievski, credeam eu, iluminează labirinturile morale până la ultimele ascunzișuri, demonstrând că iubirea este capabilă să ducă la asasinat sau la sinucidere și reușind să ne facă să simțim compasiune pentru psihopati și scelerăți; este datoria lor, credeam eu, pentru că datoria artei (sau a gândirii) constă în a ne arăta complexitatea existenței, cu scopul

de a ne face mai complecși, de a analiza cum funcționează răul, pentru a-l putea evita, și chiar binele, poate a-l putea înțelege. Așa credeam eu, dar scrisoarea Teresei Sala trăda o mâhnire foarte mare care m-a impresionat; de asemenea, mi-a amintit că, în *Mai este oare acesta un om?*, Primo Levi scrisese, referindu-se la Auschwitz sau la experiența lui de la Auschwitz: „Probabil nimici nici nu ar trebui măcar să încearcă să înțeleagă ce s-a întâmplat, din moment ce a înțelege înseamnă aproape a scuza“. A înțelege înseamnă a scuza? mă întrebam eu cu ani în urmă, când am citit fraza lui Levi, și mă întrebam și acum, când citeam scrisoarea Teresei Sala. Nu este mai curând datoria noastră? Nu este necesar să încerci să înțelegi toată confuza diversitatei realului, de la cel mai nobil lucru până la cel mai abject? Sau acest imperativ generic nu este valabil pentru Holocaust? Mă înșelam eu și nu trebuie să încerci să înțelegi răul extrem și cu atât mai puțin pe cineva care, ca Marco, înșăla cu privire la răul extrem?

ACESTE ÎNTREBĂRI ÎNCĂ MĂ OBSEDAU DUPĂ O SĂPTĂMÂNĂ, ÎN TIMPUL UNIEI CINE ÎNTRU PRIETENI ÎN CARE M-AU NUMIT IMPOSTOR, AȘA CUM AVEAM SĂ-MI AMINTESC CÂȚIVA ANI MAI TÂRZIU, CÂND PSIHANALISTUL MEU A AJUNS LA CONCLUZIA CĂ ERAM UN IMPOSTOR. CINA A AVUT LOC ÎN CASA LUI MARIO VARGAS LLOSA DIN MADRID. SPRE DEOSEBIRE DE PRÂNZUL CARE A AVUT LOC LA MINE ACASĂ, ACEA ÎNTÂLNIRE NU SE ORGANIZASE CA SĂ DISCUȚĂM DESPRE MARCO, DAR INEVITABIL AM SFÂRȘIT VORBIND DESPRE EL. SPUN INEVITABIL NU DOAR PENTRU CĂ TOȚI CEI CARE AM PARTICIPAT LA EA – DOAR PATRU PERSOANE, ÎN AFARĂ DE VARGAS LLOSA ȘI SOȚIA LUI, PATRICIA – URMĂRISERĂM CU MAI MULTĂ SAU MAI PUȚINĂ ATENȚIE CAZUL, CI ȘI PENTRU CĂ AMFITRIONUL NOSTRU TOCMAI PUBLICASE UN ARTICOL ÎN CARE SALUTA CU IRONIE GENIALUL TALENT DE IMPOSTOR AL LUI MARCO ȘI ÎI URA BUN VENIT ÎN BREASLA INVENTATORILOR DE POVEȘTI. CUM IRONIA NU ESTE PUNCTUL FORTE AL FARISEILOR (SAU DEOARECE FARISEUL PROFITĂ DE ORICE PRILEJ PENTRU A SE SCANDALIZA EXHIBÂNDU-ȘI FALSA VIRTUTE ȘI ATribuind FALSE PĂCATE CELOR LALȚI), UNII FARISEI AU COMENTAT IRITAȚI ARTICOLUL LUI VARGAS

Llosa, ca și cum acesta ar fi lăudat în textul lui minciunile marelui impostor, și probabil că discuția de după masă a ajuns la Marco pornind de la această polemică artificială. Oricum ar fi fost, am vorbit mult timp de Marco, de minciunile lui Marco, despre incredibilul lui talent de a însela și de a face spectacol, despre Benito Bermejo și despre Asociația Amicală Mauthausen; de asemenea, îmi amintesc că am vorbit despre un articol al lui Claudio Magris, publicat în *Corriere della Sera* și intitulat „Mincinosul care spune adevărul”, în care se citau și se discutau câteva din observațiile lui Vargas Llosa despre Marco. Firesc, eu am profitat de ocazie, pentru a povesti ceea ce aflasem despre caz în urma conversației cu Xavier, Anna Maria și sora mea Blanca și la un moment dat Vargas Llosa m-a întrerupt.

– Dar, Javier, exclamă el, brusc agitat, cu părul răvășit și arătând autoritar cu brațele întinse spre mine. Nu îți dai seama? Marco este personajul tău. Tu trebuie să scrii despre el.

Comentariul impetuos al lui Vargas Llosa m-a flatat, dar, dintr-un motiv pe care nu l-am înțeles atunci, m-a și deranjat; pentru a-mi ascunde satisfacția jenantă, am continuat să vorbesc, afirmând că Marco era fascinant nu doar el însuși, ci și prin ceea ce dezvăluia despre ceilalți.

– Este ca și cum toți am avea ceva din Marco, m-am auzit spunând, luat de valul discuției.

Am tăcut poate și pentru că nimici nu a știut cum să interpreteze afirmația mea și s-a lăsat o liniște ciudată, poate prea lungă. și atunci s-a întâmplat. Printre participanții la acea cină se afla și prietenul meu Ignacio Martínez de Pisón, scriitor cunoscut în cercul său de prieteni pentru temuta lui frachețe aragoneză, care a rupt vraja cu un comentariu devastator:

– Da: mai ales tu.

Toți au izbucnit în râs. și eu, dar mai puțin: era prima oară în viața mea când mă numeau impostor; dar nu și prima oară când mă

asociau cu Marco. După câteva zile de la izbucnirea scandalului, citisem în ziarul *El Punt* (sau într-o platformă de știri pe internet creată de ziarul *El Punt*) un articol unde, de asemenea, o făcea. Se intitula *Minciuni*, era semnat Silvia Barroso și în el autoarea spunea că izbucnirea cazului Marco a surprins-o citind finalul unui roman de-al meu, în care naratorul anunță hotărârea lui de „a minti despre toate, doar pentru a povesti mai bine adevărul”. Adăuga că eu obișnuiam să explorez în cărțile mele limitele dintre adevăr și minciună și că odată mă auzise spunând că, uneori, „pentru a ajunge la adevăr, trebuie să minti”. Mă identifica Silvia Barroso cu Marco? Insinua că și eu eram un mincinos, un impostor? Nu, din fericire, pentru că în continuare adăuga: „Diferența dintre Cercas și Marco este că romanierul are licență pentru a minti”. și Pisón? Glumea și scopul lui era doar să ne facă să rădem și să scoată conversația dintr-un impas, sau gluma și trăda incapacitatea de a ascunde adevărul în spatele acelui ecran pe care îl numim bună creștere? și Vargas Llosa? Ce voia să spună afirmând că Marco era personajul meu? Credea și Vargas Llosa că eu eram un impostor? De ce spusese că eu trebuia să scriu despre Marco? Credea oare că nimici nu poate scrie mai bine despre un impostor decât un alt impostor?

După acea întâlnire, am petrecut ore întregi răsucindu-mă în pat la hotelul din Madrid. Mă gândeam la Pisón și la Silvia Barroso. Mă gândeam la Anna Maria Garcia și la Teresa Sala și la Primo Levi și mă întrebam dacă, dat fiind că a înțelege înseamnă aproape a scuza, avea cineva dreptul să încerce să-l înțeleagă pe Enric Marco, justificându-i astfel minciuna și alimentându-i vanitatea. Îmi spuneam că Marco debitase deja suficiente minciuni și că, prin urmare, nu se mai putea ajunge la adevărul său prin intermediul ficțiunii, ci doar prin intermediul adevărului, într-un roman fără ficțiune sau într-o narativă reală, lipsită de orice invenție sau fantezie și că a încerca să construieste o astfel de narativă privind istoria lui Marco era o întreprindere sortită eșecului: mai întâi pentru că, aşa cum îmi

amintesc că scrisește Vargas Llosa, „adevărata istorie a lui Marco probabil nu se va cunoaște niciodată“ („*niciodată nu vom ști adevărul intim al lui Enric Marco, nevoia lui de a-și inventa o viață*“, scriește, de asemenea, Claudio Magris); și în al doilea rând pentru că, aşa cum spunea Fernando Arrabal într-un paradox pe care mi l-am amintit tot atunci: „Istoria mincinosului. Mincinosul nu are istorie. Nimeni nu se va încumeta să spună cronica minciunii și nici să o propună ca o istorie adevărată. Cum să o relatezi fără a minți?“ Așa că era imposibil să povestești istoria lui Marco; sau, cel puțin, era imposibil să o povestești fără a minți. Atunci de ce să o povestești? De ce să încerci să scrii o carte care nu se putea scrie? De ce să-ți propui o întreprindere imposibilă?

În noaptea aceea m-am hotărât să nu scriu această carte. Și hotărând asta, am simțit o mare ușurare.

2

Mama lui era nebună. Se numea Enriqueta Batlle Molins și, deși Marco a crescut întotdeauna că se născuse în Breda, un sătuc liniștit din Sierra del Montseny, în realitate era din Sabadell, un oraș industrial din apropierea Barcelonei. A intrat în ospiciul de femei din Sant Boi de Llobregat la 29 ianuarie 1921. Conform dosarului păstrat acolo, cu trei luni în urmă se despărțise de soțul ei care o maltrata. Din fișa ei reiese că, în această perioadă, își câștigase existența ca femeie de serviciu, muncind din casă în casă.

Avea treizeci și doi de ani și era însărcinată în şapte luni. Când medicii au examinat-o, era confuză, se contrazicea, o chinuiau ideile de persecuție; primul diagnostic suna astfel: „Deler de persecuție cu arie degenerată“; în 1930 l-au schimbat cu „demență precoce“: ceea ce acum numim schizofrenie. Pe prima pagină a dosarului există o fotografie a ei, făcută probabil în ziua internării sale. Arată o femeie cu părul negru și drept, cu trăsăturile foarte marcate, buzele generoase și pomeții proeminenți; ochii închiși la culoare nu privesc spre aparatul de fotografat, dar fața ei iradia o frumusețe melancolică și sobră de eroină tragică; e îmbrăcată cu un jersu negru, tricotat și își acoperă spatele, umerii și poala cu un șal pe care îl suștine cu mâinile la nivelul burjii, ca și cum ar fi vrut să ascundă sarcina imposibil de ascuns sau ca și cum își proteja fiul iminent. Această femeie nu știe că nu va mai vedea strada și că lumea o abandonase în voia sortii, închizând-o acolo, ca să se rătăcească definitiv în nebunia ei.